

פז:

החובל פרק שמיני בבא קמא

עין משפט
גב כצוה

מסורת הש"ס

א"ל לא זכתה תורה לאב אלא בעלמלא נקט האי לישנא כדפי' ואפי' פלעה בפניה דלפחה מכסה קסבר רב דלית ליה לאב מידי וכן ר"ל לקמן ור"י פליג פטור הואיל ומעשה דיו שלו

אמר ליה לא זכתה התורה לאב אלא שבה נעורים בלבד איתביה החובל בעבד עברי חייב בכלול חוץ מן השבת בומן שהוא שלו אמר אביי מודה רב בשבת דמעשה ידיה עד שעת בגרות דאבוה הוי איתביה החובל בבנו גדול יתן לו מיד בבנו קטן יעשה לו סגולה החובל בבנו קטנה פטור ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן מיד ורמינהו החובל בבנו ובבנותיו של אחרים גדולים יתן להם מיד קמנים יעשה להם סגולה בבניו ובבנותיו שלו פטור אמרי לא קשיא כגון כשמוכים על שלחנו כאן בשאין סמוכין על שלחנו במאי אוקימתא לקמייתא בשאין סמוכין על שלחנו אי הכי אימא סיפא החובל בבנו הקטנה פטור ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה לדידה בעי למיתב לה דבעיא מונוי ואפי' למ"ד ה"יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זך הגי מילי בעבד כנעני דאמר ליה עביד עבידתא כולי יומא ולאורתא זיל סחר ואכול אבל עבד עברי דכתיב כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה לא כל שכן בחו כדאמר רבא בריה דרב עולא לא נצרכה אלא להעדפה ה"נ לא נצרכה אלא להעדפה במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו גדולים יתן להם מיד קמנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתב אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר במידי דאתא מעלמא לא קפיד והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד אמרי רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגווה קפיד אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו לא קפיד והא התם דאית להו צערא דגופא ומעלמא קאתי להו וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא (אפילו) אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שלחנו אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד הכא דלאו גברא קפדנא הוא דהא סמוכין על שלחנו כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד מ"מא סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאביל מיניה תמרי וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבה נעורים בלבד ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה פציעה ס"ד אפילו רבי אלעזר לא קמביעיא ליה אלא חבלה דאפחתה

(6) כמותות מה: מן: נטין יב. (7) כמותות מה: מן: נטין יב. (8) כמותות מה: מן: נטין יב. (9) כמותות מה: מן: נטין יב. (10) כמותות מה: מן: נטין יב. (11) כמותות מה: מן: נטין יב. (12) כמותות מה: מן: נטין יב. (13) כמותות מה: מן: נטין יב. (14) כמותות מה: מן: נטין יב. (15) כמותות מה: מן: נטין יב. (16) כמותות מה: מן: נטין יב. (17) כמותות מה: מן: נטין יב. (18) כמותות מה: מן: נטין יב. (19) כמותות מה: מן: נטין יב. (20) כמותות מה: מן: נטין יב. (21) כמותות מה: מן: נטין יב. (22) כמותות מה: מן: נטין יב. (23) כמותות מה: מן: נטין יב. (24) כמותות מה: מן: נטין יב. (25) כמותות מה: מן: נטין יב. (26) כמותות מה: מן: נטין יב. (27) כמותות מה: מן: נטין יב. (28) כמותות מה: מן: נטין יב. (29) כמותות מה: מן: נטין יב. (30) כמותות מה: מן: נטין יב. (31) כמותות מה: מן: נטין יב. (32) כמותות מה: מן: נטין יב. (33) כמותות מה: מן: נטין יב. (34) כמותות מה: מן: נטין יב. (35) כמותות מה: מן: נטין יב. (36) כמותות מה: מן: נטין יב. (37) כמותות מה: מן: נטין יב. (38) כמותות מה: מן: נטין יב. (39) כמותות מה: מן: נטין יב. (40) כמותות מה: מן: נטין יב. (41) כמותות מה: מן: נטין יב. (42) כמותות מה: מן: נטין יב. (43) כמותות מה: מן: נטין יב. (44) כמותות מה: מן: נטין יב. (45) כמותות מה: מן: נטין יב. (46) כמותות מה: מן: נטין יב. (47) כמותות מה: מן: נטין יב. (48) כמותות מה: מן: נטין יב. (49) כמותות מה: מן: נטין יב. (50) כמותות מה: מן: נטין יב. (51) כמותות מה: מן: נטין יב. (52) כמותות מה: מן: נטין יב. (53) כמותות מה: מן: נטין יב. (54) כמותות מה: מן: נטין יב. (55) כמותות מה: מן: נטין יב. (56) כמותות מה: מן: נטין יב. (57) כמותות מה: מן: נטין יב. (58) כמותות מה: מן: נטין יב. (59) כמותות מה: מן: נטין יב. (60) כמותות מה: מן: נטין יב. (61) כמותות מה: מן: נטין יב. (62) כמותות מה: מן: נטין יב. (63) כמותות מה: מן: נטין יב. (64) כמותות מה: מן: נטין יב. (65) כמותות מה: מן: נטין יב. (66) כמותות מה: מן: נטין יב. (67) כמותות מה: מן: נטין יב. (68) כמותות מה: מן: נטין יב. (69) כמותות מה: מן: נטין יב. (70) כמותות מה: מן: נטין יב. (71) כמותות מה: מן: נטין יב. (72) כמותות מה: מן: נטין יב. (73) כמותות מה: מן: נטין יב. (74) כמותות מה: מן: נטין יב. (75) כמותות מה: מן: נטין יב. (76) כמותות מה: מן: נטין יב. (77) כמותות מה: מן: נטין יב. (78) כמותות מה: מן: נטין יב. (79) כמותות מה: מן: נטין יב. (80) כמותות מה: מן: נטין יב. (81) כמותות מה: מן: נטין יב. (82) כמותות מה: מן: נטין יב. (83) כמותות מה: מן: נטין יב. (84) כמותות מה: מן: נטין יב. (85) כמותות מה: מן: נטין יב. (86) כמותות מה: מן: נטין יב. (87) כמותות מה: מן: נטין יב. (88) כמותות מה: מן: נטין יב. (89) כמותות מה: מן: נטין יב. (90) כמותות מה: מן: נטין יב. (91) כמותות מה: מן: נטין יב. (92) כמותות מה: מן: נטין יב. (93) כמותות מה: מן: נטין יב. (94) כמותות מה: מן: נטין יב. (95) כמותות מה: מן: נטין יב. (96) כמותות מה: מן: נטין יב. (97) כמותות מה: מן: נטין יב. (98) כמותות מה: מן: נטין יב. (99) כמותות מה: מן: נטין יב. (100) כמותות מה: מן: נטין יב.

תורה אור השלם
1. וק"ה כי יאמר אלק' לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך: דברים טו טז

מוסר רש"י

יכול הרב לומר לעבד. מנין עשה עמי. מלאכה ואיני זך. אלא חוץ על הפחמים וגיטין. רב חסדא אמר ספר תורה. למה טו. הרי פירות והקן קיס (והש"ס ב"ב גו.). דיקלא דאביל מיניה. הקן תמרי. והקן קיס. אכל גופייהו לא. שמה יאמר כה דבר הקלה ותאמר (שם).

ליה עביד עבידתא כולי יומא ולאורתא זיל סחר ואכול אבל עבד עברי דכתיב כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה לא כל שכן בחו כדאמר רבא בריה דרב עולא לא נצרכה אלא להעדפה ה"נ לא נצרכה אלא להעדפה במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו גדולים יתן להם מיד קמנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתב אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר במידי דאתא מעלמא לא קפיד והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד אמרי רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגווה קפיד אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו לא קפיד והא התם דאית להו צערא דגופא ומעלמא קאתי להו וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא (אפילו) אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שלחנו אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד הכא דלאו גברא קפדנא הוא דהא סמוכין על שלחנו כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד מ"מא סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאביל מיניה תמרי וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבה נעורים בלבד ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה פציעה ס"ד אפילו רבי אלעזר לא קמביעיא ליה אלא חבלה דאפחתה

הה"ה ר"ה גורס כשכיר כשנשכר יהיה עמך (ויקרא סה) דמהאי קרא דריש ליה כספרי וכן נראה דההוא קרא כצווי כתיב אכל כי טוב לו עמך אינו אלא סיפור דברים בעלמלא דכתיב ויהי כי יאמר העבד לא אלא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך ור"י אומר דלפילו גרסי כי טוב לו עמך ניהא דמדקאמר כי טוב לו עמך ש"מ שך לרין לעשות: **והא מציאה דמעלמא קאתי וקפיד.** האי פירכא לא הוי אלא למ"ד לא גדול גדול ממש אכל לשמואל איכא טעמי טיבא גבי מציאה דמריה אלא אביו דגבי חבלה לא שייך האי טעמא ח"י אפי' לשמואל בעי אמאי לא אמר כחבלה שמריה אלא אביו ומשני כיון דאית ליה לערא דגופא לא קפיד אז וקטן נמי לא יריגיה אכלו: **וקתני ויא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה.** וא"ת מאי קושיא הא אוקמתא קמייתא בשבת ובתרייתא דקתני דכתיב עשה להם סגולה דילמא מיירי בשאר דברים כגון נוק וזעיר וי"ל דמסתמא הוי דומיא דזכרים דיעשה להם סגולה דידהו מיירי אפי' בשבת שאין מעשה ידיהם לאב ועוד נוכל לפרש דהא דקתני בבניו ובבנותיו פטור דוקא בשבת וקברא הוא דלית לן למפטריה משום דסמוכין על שלחנו אלא משבת ולא משאר דברים דככל מקום מעשה ידיה לאב תחת מונוות דגבי אשה ועבד עברי וכנעני וכו' שמוכר ככל מקום עשה עמי ואיני זך ולפ"ו א"ש דלא מצי לאוקמתא בתרייתא בשאר דברים חוץ משבת דבשאר דברים אפי' בניו ובנותיו שלו חייב וכן משמע דמעט סמוכין על שלחנו אין לפטורו אלא משבת דפרץ לעיל אי בסמוכין גדולים יתן להם מיד וכו' לאביהן בעי למיתב משמע דאוקמתא בסמוך פרץ ללאבנותיו בעי למיתב ומנין לו זה אי משום דממנה ליה למציאה הא לשמואל אין מציאה גדול אלא אביל אי מיירי בשבת ניהא דסברא הוא כיון שהוא זן אותן דשבת שלהם יהיה לאב כדפרישית וסבר המקשה דאפי' לא יהיו מעשה גדולים לאב אע"פ שהוא זן אותן מ"מ היכא דאתי מעלמא כשבת סברא הוא שיהיה לאב והא דפרץ והא מציאה דמשמע דאי הו"א דשבת לאב הוה ניהא ולא הוה קשה ליה ממציאה חזוק וזעיר וריפוי ובשבת דלא הוי לאב משום דמציאה דמיא טפי למעשה ידיה כדאמר ברש"י מציאה האשה (מסות ד' קו. פז) ומציאה כהעדפה ע"י הדקדק דמי אף מצי למימר דהא דקאמר אי בסמוכין היינו אלינא דמ"ד לאו גדול גדול ממש ומדמי למציאה: **הבא דלאו איניש דקפיד ב'.** וא"ת וכיון דמן הדין שבת לאב כדקאמר דבאיתם קפדנא חייבין ליתן שבת לאב אפילו כשאינם סמוכין לפחות להעדפה ומן התורה היא של אב כדדרישין ברש"י קדושין (ד' ג:) ובסוף אלו נערות (מסות ד' מ:) ובעברה שנתפתחה (שם ד' מ:): כי ימכור איש את בנו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה אי"כ מה ראו חכמים דנגרלא דלא קפדן אמר בנת קטנה של אחרים יעשה לה סגולה אפילו בשבת ושמה אמדו חכמים דעתו של אב ויודעים שמוחל להם משום לערא דגופייהו במידי דלא חסר ביה ואחו להו מעלמא:

ליה עביד עבידתא כולי יומא ולאורתא זיל סחר ואכול אבל עבד עברי דכתיב כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה לא כל שכן בחו כדאמר רבא בריה דרב עולא לא נצרכה אלא להעדפה ה"נ לא נצרכה אלא להעדפה במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו גדולים יתן להם מיד קמנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתב אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר במידי דאתא מעלמא לא קפיד והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד אמרי רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגווה קפיד אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו לא קפיד והא התם דאית להו צערא דגופא ומעלמא קאתי להו וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא (אפילו) אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שלחנו אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד הכא דלאו גברא קפדנא הוא דהא סמוכין על שלחנו כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד מ"מא סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאביל מיניה תמרי וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבה נעורים בלבד ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה פציעה ס"ד אפילו רבי אלעזר לא קמביעיא ליה אלא חבלה דאפחתה

ליה עביד עבידתא כולי יומא ולאורתא זיל סחר ואכול אבל עבד עברי דכתיב כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה לא כל שכן בחו כדאמר רבא בריה דרב עולא לא נצרכה אלא להעדפה ה"נ לא נצרכה אלא להעדפה במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו גדולים יתן להם מיד קמנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתב אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר במידי דאתא מעלמא לא קפיד והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד אמרי רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגווה קפיד אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו לא קפיד והא התם דאית להו צערא דגופא ומעלמא קאתי להו וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא (אפילו) אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שלחנו אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד הכא דלאו גברא קפדנא הוא דהא סמוכין על שלחנו כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד מ"מא סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאביל מיניה תמרי וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבה נעורים בלבד ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה פציעה ס"ד אפילו רבי אלעזר לא קמביעיא ליה אלא חבלה דאפחתה

ליה עביד עבידתא כולי יומא ולאורתא זיל סחר ואכול אבל עבד עברי דכתיב כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה לא כל שכן בחו כדאמר רבא בריה דרב עולא לא נצרכה אלא להעדפה ה"נ לא נצרכה אלא להעדפה במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו גדולים יתן להם מיד קמנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתב אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר במידי דאתא מעלמא לא קפיד והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד אמרי רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגווה קפיד אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו לא קפיד והא התם דאית להו צערא דגופא ומעלמא קאתי להו וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא (אפילו) אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שלחנו אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד הכא דלאו גברא קפדנא הוא דהא סמוכין על שלחנו כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד מ"מא סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאביל מיניה תמרי וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבה נעורים בלבד ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה פציעה ס"ד אפילו רבי אלעזר לא קמביעיא ליה אלא חבלה דאפחתה